

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija
pregled aktivnosti za period
17. - 23. septembar 2016. godine

Bilten broj 39/2016

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	3
Uzbunjivači ili kako prikazati da je zakon uspešan.....	3
Demonstracija sile.....	4
Konferencije	6
Neprijavljena korupcija najveći problem, mere države za sada bez uspeha	6
Mediji	11
Koliko koštaju državne subvencije	11
Kuda plovi Beograd na vodi	16

Aktivnosti

Predstavljanje Globalnog barometra korupcije - rezultata za Srbiju obeležilo je aktivnosti naše organizacije u protekloj sedmici. Rezultate ovog globalnog istraživanja, u delu koji se odnosi na Srbiju, kao i komentare naše organizacije predstavili smo 20. septembra, na konferenciji kojoj su prisustvovali brojni predstavnici medija, ali i državnih organa, organizacija civilnog društva, međunarodnih organizacija i stručnjaka za ovu oblast. Događaj i nalazi su dobili značajan prostor u medijima, sa više od 50 vesti na tu temu u periodu 20-22. septembar. Detaljnije u ovom Biltenu, u poglavlju "Konferencije".

Predstavnici TS prisustvovali su konferenciji "Zakon o zaštiti uzbunjivača - godinu dana primene", koju su 21. septembra zajednički organizovali Ministarstvo pravde i Projekat za reformu pravosuđa i odgovornu vlast (JRGV) Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Naši predstavnici na ovoj konferenciji su ukazali da su, i pored brojnih kritika na račun normi iz aktuelnog zakona, daleko više očekivali od njegove primene. Kada je reč o korupciji, očigledno je da nije došlo do iole značajnog povećanja broja prijavljenih slučajeva, a imajući u vidu široku definiciju tema na koje se može odnositi uzbunjivanje, kao i na mogućnost da se kao uzbunjivač pojavi ne samo zaposleni, već i korisnik usluga organa vlasti, aktuelni broj registrovanih slučajeva uzbunjivanja je sve samo ne zadovoljavajući. Ukazali smo i na pitanje obuka, gde se pokazalo da u nekim slučajevima ni to što su sudije prošle obuku nije obezbedilo da ne bude grešaka.

Najzad, podsetili smo prisutne i na Globalni barometar korupcije, koji smo predstavili dan ranije, a koji pokazuje da država nije uverila građane da neće doživeti štetne posledice ako prijave korupciju, a da značajan broj ljudi čak i ne zna kome bi trebalo da se obrati da bi prijavio korupciju. Detaljnije u poglavlju "Pod lupom".

Predstavnici TS sastali su se protekle nedelje sa pomoćnicom ministra finansija u Sektoru za budžet Mirjanom Čojbašić. Sastanak je bio u kontekstu priprema novog Open budget indexa, posvećen tome kako bi Srbija mogla da unapredi svoj skor na ovom svetskom rangiranju. Gospođa Čojbašić iznela je probleme zbog kojih dolazi do probijanja rokova iz budžetskog kalendara. bilo je reči i o planiranim izmenama Zakona o budžetskom sistemu.

Antikorupcijsko savetovalište (ALAC) TS bilo je aktivno u protekloj sedmici. Primili smo 21 poziv na telefon 0800 081 081 a još 14 slučajeva otvoreno je na osnovu informacija dobijenih na mejl ts@transparentnost.org.rs, poštom, preko Facebooka, ličnim kontaktima, sa interneta ili iz pres klipinga.

Na našem internet sajtu ove nedelje smo objavili četiri teksta, a na [Facebook stranici](#) 12 tekstova, komentara i linkova u vezi sa antikorupcijskim aktuelnostima. U protekloj sedmici objavljeno je 75 vesti i priloga o aktivnostima Transparentnosti Srbija ili vesti u kojima su citirani stavovi predstavnika naše organizacije.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici:

Pod lupom

Uzbunjivači ili kako prikazati da je zakon uspešan

23. septembar 2016.

Prošlo je više od godinu dana od početka primene Zakona o zaštiti uzbunjivača (1. jun 2015), ali i dalje nema podataka koji bi ukazali da je zakon uspešan u primeni, odnosno da se nezakonitosti i štetne radnje prijavljuju i rešavaju. Podaci koji su predstavljeni na onedneljnoj konferenciji potvrđuju da se zakon primenjuje, ali, kada je reč o korupciji, nije došlo do iole značajnog povećanja broja prijavljenih slučajeva

Srbija je Zakon o zaštiti uzbunjivača dobila veoma kasno. Mnoge prilike su propuštene još u doba nakon prve evaluacije GRECO iz 2006, koji je ukazao da treba uvesti zaštitu službenika koji prijavljuju korupciju. Druga velika prilika je propuštena kada je Poverenik za informacije, sredinom 2013, zvanično dostavio „Model Zakona o zaštiti uzbunjivača“, koji je realno mogao biti usvojen do kraja te godine, ali se Ministarstvo odlučilo da krene iznova u izradu zakona i došlo do teksta koji je u nekim bitnim aspektima lošiji od polazišta. Transparentnost – Srbija je i tokom javne rasprave i u skupštinskoj debati ukazala na konkretne propuste u Zakonu i načine kako da se oni reše.

Svakako je najgore to što je **propušteno vreme** i što su **mnogi uzbunjivači ostali bez zaštite** a slučajevi štete po javni interes na koje bi oni ukazali su ostali skriveni. Naime, ne samo da je Zakon donet kasno, već je i njegova primena odložena, sve dok se ne obuče sudije koje će pružati zaštitu. Međutim, kao što se kasnije

pokazalo, iako je obuka sudija bila navodno neophodna jer bez nje sudije ne bi znale kako treba da rade, ona je sprovedena bez provere stečenih znanja.

U međuvremenu, TS je pokušala da dođe do informacija o tome **kako se zakon primenjuje u praksi**, ali uzalud. Osim informacija o nekim slučajevima uzbunjivača koji su dobili ili kojima je uskraćivana zaštita pred sudom, a koje su se mogle pročitati u medijima, nikakvih zvaničnih statističkih informacija nije bilo na sajtovima Ministarstva pravde, sudova niti organizacija koje su na ovom poslu u bliskoj saradnji sa Ministarstvom (portal „Pištaljka“, na koji upućuje sajt ovog organa).

Te podatke smo pokušali da dobijemo ovog leta i kroz zahteve za pristup informacijama, ali za sada bez uspeha. Neki od njih su prikazani u svečarskoj atmosferi, na skupu od 21. septembra 2016. Ministarka pravde Srbije Nela Kuburović izjavila je da se Zakon o zaštiti uzbunjivača uspešno primenjuje, „o čemu svedoči i broj od 157 podnetih i 89 rešenih predmeta pred sudovima do 1. septembra 2016. godine“. Ona je kazala da sudije u zaštiti uzbunjivača postupaju u roku od osam dana,

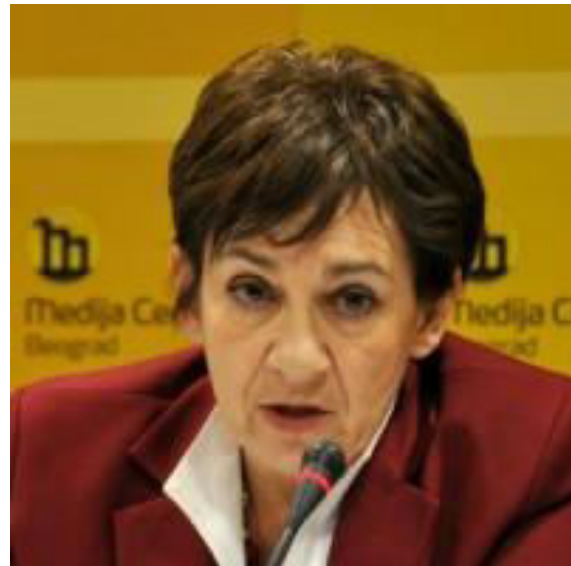
dok je prosek sudova u donošenju te mere tri dana. "Srbija je učinila značajne pomake u borbi protiv korupcije i kriminala, ali dosledna borba mora biti nastavljena", istakla je ona i najavila donošenje "novih zakonskih mera neophodnih za borbu protiv kriminala i korupcije". Na konferenciji su predstavljeni i neki (delimični) podaci o tome koliko se Zakon koristi. Iz tih podataka proizlazi da su uzbunjivači iz ministarstava koristili kanale unutrašnjeg uzbunjivanja svega 15 puta, a kanale spoljašnjeg uzbunjivanja pet puta.

Naši predstavnici na ovoj konferenciji su ukazali da su i pored brojnih kritika na račun normi iz aktuelnog zakona daleko više očekivali od njegove primene. Naime, **kada se procenjuje da li je neki Zakon bio uspešan u primeni, onda se moraju pogledati ciljevi zbog kojih je donet.** Cilj ovog zakona samo u prvom koraku jeste da se zaštite ljudi koji prijavljuju nezakonitosti i štetne radnje. Međutim, **krajnji cilj takvih normi jeste da se nezakonitosti i štetne radnje prijavljuju i rešavaju.** A upravo **to se ne događa!** Kada je reč o korupciji, očigledno je da nije došlo do iole značajnog povećanja broja prijavljenih slučajeva. Imajući u vidu široku definiciju tema na koje se može odnositi uzbunjivanje, kao i na mogućnost da se kao uzbunjivač pojavi ne samo zaposleni, već i korisnik usluga organa vlasti, **aktuelni broj registrovanih slučajeva uzbunjivanja je sve samo ne zadovoljavajući.** Ukazali smo i na pitanje obuka, gde se pokazalo da u nekim slučajevima ni to što su sudije prošle obuku nije obezbedilo da ne bude grešaka. Najzad, podsetili smo prisutne i na nedavno promovisani Globalni barometar korupcije, koji pokazuje da država nije uverila građane da neće doživeti štetne posledice ako prijave korupciju, a da značajan broj ljudi čak i ne zna kome bi trebalo da se obrati da bi prijavio korupciju.

Demonstracija sile

21. septembar 2016.

Dobro je što je skupštinski Odbor za pravosuđe konačno [predložio](#) Skupštini Srbije da izabere kandidata novinarskih udruženja Živojina Rakočevića za člana Odbora Agencije za borbu protiv korupcije. Istovremeno je neshvatljivo da se ni 17 meseci nakon što su Ombudsman i Poverenik za slobodan pristup informacijama predložili Vidu Petrović Škero za člana Odbora Agencije, skupštinski odbor o tom predlogu nije izjasnio.

(foto www.mc.rs)

Potpuno je jasno da nije reč o bilo kakvim proceduralnim preprekama, već o poruci koju većina šalje i u ovom sazivu - nije im po volji kandidat, a možda ni predlagači. Pri tome Odbor predlog nije odbio, čime bi se formalno stvorio uslov da Poverenik i Ombudsman eventualno predlože novog kandidata, već se o predlogu ne izjašnjava.

Vida Petrović Škero, sudija Vrhovnog kasacionog suda u penziji, predložena je za člana Odbora još u aprilu 2015. godine. Pojedini

strana br 4

članovi Odbora tražili su tada dodatne informacije li da je protiv nje Agencija vodila postupak jer nije prijavila imovinu dok je bila na funkciji. Legitimno pravo, iako je reč o postupku za koji nije notirano da je primenjen ni pre ni posle toga za bilo kog kandidat ao kome je neki skupštinski odbor raspravljao. Odbor je ubrzo dobio informaciju da je izrečena mera upozorenja, a direktorka Agencije je pojasnila da se u konkretnom slučaju nije radilo o neprijavlivanju imovine, već o zakašnjenju i da izrečena mera [nije prepreka za izbor na funkciju](#).

Ni nakon toga se, međutim, Odbor nije izjašnjavao - poslednji put je predlog bio na dnevnom redu u julu 2015. i tada je poslanik SNS Vladimir Đukanović zatražio odlaganje, navodeći da mu je potrebno vreme da se upozna sa tim predlogom.

U međuvremenu, u avgustu 2015. godine dva najveća novinarska udruženja su uspela da se dogovore o zajedničkom kandidatu, ali odbor ni taj predlog nije razmatrao. U novom sazivu Rakočević je konačno došao na dnevni red, ali je ponovo, bez obrazloženja i pomena, preskočena kandidatkinja Poverenika i Ombudsmana.

Parlament je, inače, u martu 2015. bio izuzetno efikasan kada je biran kandidat Vlade za člana Odbora Agencije. Od trenutka od kada je Vlada predložila, skupštinski odbor dao saglasnost, a parlament prihvatio predlog prošlo je manje od mesec dana, tako da je Dragan Mitrović, profesor na Pravnom fakultetu, izabran za člana odbora 10 dana pre nego što je istekao mandat prethodnom kandidatu Vlade.

Konferencije

Neprijavljena korupcija najveći problem, mere države za sada bez uspeha

20. septembra 2016.

Transparentnost Srbija je predstavila rezultate Globalnog barometra korupcije 2015/16 za našu zemlju. Predsednik TS prof Vladimir Goati i programski direktor Nemanja Nenadić govorili su o rezultatima ovog istraživanja, a saradnik TS Rade Đurić predstavio je rad Antikorupcijskog savetovališta TS (ALAC).

U Srbiji se godišnje dogodi **najmanje 374.000 neotkrivenih slučajeva podmićivanja** radi dobijanja usluga javnog sektora ili zaštite od kažnjavanja, podatak je koji proizilazi iz istraživanja Globalni barometar korupcije 2015/16, koji je danas predstavila organizacija Transparentnost Srbija (deo globalne mreže Transparency International). Istovremeno, godišnje se zbog primanja i davanja mita podnese 220 krivičnih prijava, a za zloupotrebu službenog položaja oko 3.000, što je **stotinu puta manje** od broja

slučajeva sitne korupcije na koje ukazuje ovo istraživanje. Ovi nalazi potvrđuju da prioritet za Srbiju i dalje mora da bude **otkrivanje većeg broja slučajeva** korupcije. Istraživanje takođe ukazuje da **mere koje preduzimaju državni organi**, kroz periodične akcije hapšenja i primenu strategija i akcionih planova **nisu donele bitan napredak**. Do tog cilja se može doći jedino ako **tužilaštvo** preduzme uverljive **istrage svih prijavljenih sumnji** na korupciju i obavesti javnost o ishodu i ako potencijalni **uzbunjivači i svedoci korupcije budu sigurni** da neće pretrpeti štetu, što sada očigledno nisu.

Istraživanje neposrednog iskustva građana sa korupcijom (slučajevi kada su građani dali mito, takozvana „sitna korupcija“) bilo je fokusirano na osam sektora (odnosno institucija): saobraćajna policija, javno zdravstvo, obrazovni sistem (u dve kategorije), sudovi – građanske parnice, javne službe koje izdaju službene isprave (npr. pasoš, izvodi iz službenih evidencija, uknjiženje), službe nadležne za naknade za nezaposlene i za druge naknade u okviru socijalnog osiguranja.

Ukupno je 68% ispitanika imalo kontakt sa nekom od posmatranih institucija, a od tog broja **22%** njih (ili članova domaćinstva) **jedalo mito makar jednom u poslednjih godinu dana**. Kada se ovi procenti

prenesu na ukupan broj domaćinstava u Srbiji (popis iz 2011), dolazimo do minimalnog broja od 374.205 slučajeva sitne korupcije na godišnjem nivou, dok je stvarni verovatno značajno veći.

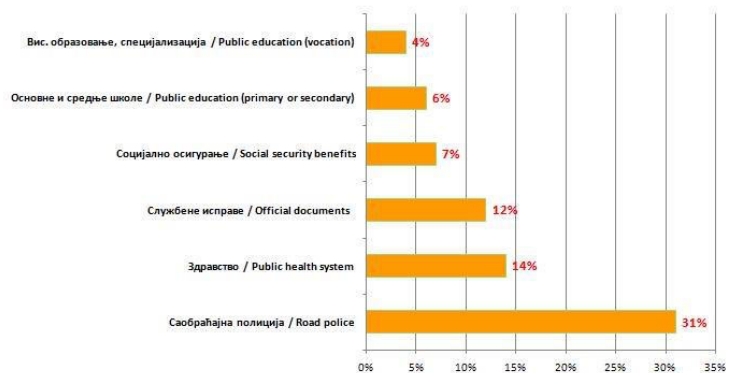
S druge strane, na godišnjem nivou, prema poslednjim dostupnim podacima (2014) za krivično delo zloupotrebe službenog položaja bilo je prijavljeno 3014 ljudi, za primanje mita 142, za davanje mita 84, trgovinu uticajem 33 a zloupotrebe u vezi sa javnom nabavkom 79. U istoj godini su zbog korupcije optužene 1044 osobe.

To znači da **manje od 1% krivičnih dela korupcije ikada bude prijavljeno**, a da je broj optuženih i kažnjenih daleko manji!

S obzirom na to da sa njima veliki broj građana dolazi u kontakt, najviše slučajeva podmićivanja je registrovano u odnosu na saobraćajnu policiju i zdravstvene službe. Čak 31% ispitanika onih koji su imali posla sa saobraćajnom policijom u poslednjih godinu dana tvrdi da su platili mito. Zdravstvo i razne službe koje izdaju dozvole i odobrenja slede sa 14 i 12 % podmićivanja, što je bolje nego stanje iz sličnog istraživanja iz 2012, ali i dalje lošije nego u barometrima iz ranijeg perioda. Pri tome treba napomenuti da je sa zdravstvom kontakt imalo 50% anektiranih, a sa službama koje izdaju dozvole 21% građana.

Колико корисника је дало мито у последњих годину дана?

Share of service users that bribed in last 12 months

Građani, pokazuje istraživanje, smatraju da je borba protiv korupcije bitnija nego što to čine političari na vlasti. Oni svrstavaju borbu protiv korupcije među tri najvažnija zadatka za Vladu. Naime, na prvom mestu je nezaposlenost (52%), sledi ekonomija (50%), pa korupcija (39%), kriminal (38%) i zdravstvo (25%).

S druge strane, značaj koji se pridaje borbi protiv korupcije u planovima Vlade opada (ekspoze premijera iz avgusta 2016. u poređenju sa onima iz 2014, 2013 -rekonstrukcija, i naročito 2012).

Stoga ne čudi da je umanjena i percepcija napretka u borbi protiv korupcije. Dok nešto više od četvrtine građana smatra da sada korupcije ima manje nego pre četiri godine, 40% njih je uvereno u suprotno. Gotovo jedna trećina ne daje jasan odgovor na ovo pitanje.

U prošlom ispitivanju za Barometar (2012/13)zabeležen je nagli skok optimizma nakon promene vlasti. Tada jeviše od polovine ispitanika bilo uvereno da je stanje bolje nego u prošlosti. Sada se broj onih koji

veruju da je ostvaren napredak u odnosu na stanje iz ranijih godina, to jest da korupcije ima manje, prepolovio (26%), dok čak dve trećine građana smatra da napretka nema. Ipak, procenat ispitanika koji su zadovoljni rezultatima u borbi protiv korupcije je i dalje značajno veći nego što je bio 2009. i 2005. godine (13%).

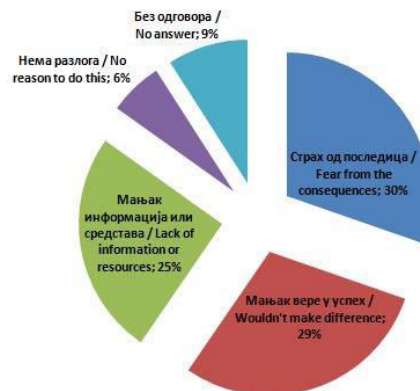
Broj građana koji su nezadovoljni učinkom Vlade u borbi protiv korupcije je znatno veći od broja onih koji smatraju izvršnu vlast uspešnom (44% spram 28%). Da je Vlada veoma uspešna na tom poslu smatra samo 2% ispitanika, dok je veoma nezadovoljnih 11%. Građani tradicionalno ocenjuju da Vlada loše vodi borbu protiv korupcije. Sadašnji skor je, iako veoma loš, jedan od najboljih, sa ispodpolovičnim udelom negativnih komentara i sa drugom najboljom „prosečnom ocenom“ za Vladu na globalnom barometru (iza 2007).

Istraživanje nudi i odgovore na pitanje zašto ljudi ne prijavljuju slučajeve korupcije. Naime, očigledno je da dosadašnja antikorupcijska politika, uključujući tu i donošenje Zakona o zaštiti uzbunjivača i proklamovanu „nultu toleranciju“, nije donela rezultate. Državni organi nisu uverili jednu trećinu građana u osnovnu stvar – da neće trpeti štetu ako prijave korupciju (24% ne prijavljuje korupciju u strahu od posledica, a 6% jer se plaši da će sebe označiti kao davaoca mita). Sledeću trećinu su državni organi propustili da uvere da će zaista ispitati slučaj korupcije koji im je prijavljen (17% ne prijavljuje jer je „korupciju teško

Како се Влада бори против корупције? How well is government fighting corruption?

Разлози непријављивања (груписање сличних одговора) / Why people do not report (responses with similar point grouped)

stvar – da neće trpeti štetu ako prijave korupciju (24% ne prijavljuje korupciju u strahu od posledica, a 6% jer se plaši da će sebe označiti kao davaoca mita). Sledeću trećinu su državni organi propustili da uvere da će zaista ispitati slučaj korupcije koji im je prijavljen (17% ne prijavljuje jer je „korupciju teško

dokazati", 10% jer „ništa neće biti urađeno" i 2% jer veruju da su „službenici kojima treba prijaviti i sami korumpirani"). Najzad, jedna četvrtina čak i ne zna kome i kako da prijavi korupciju.

Rezultati koji se odnose na procenat građana spremnih da prijave korupciju ne daju razlog za optimizam. Trećina građana smatra da i „obični ljudi" mogu da doprinesu borbi protiv korupcije, a približno isti broj smatra moralnom obavezom da prijavi korupciju čiji je svedok. Međutim, pre četiri godine broj građana spremnih da prijave korupciju je bio znatno viši (58%). Svega 21% građana smatra da je prijavljivanje korupcije „društveno prihvaćeno“, što ne deluje obećavajuće za uzbunjivače.

Prezentacija sa grafičkim prikazom nalaza dostupna je na sajtu Transparentnosti Srbija na stranici [Istraživanja o korupciji / GCB](#)

Preporuke Transparentnosti Srbija na osnovu istraživanja:

- Sprovesti uverljive istrage svih prijavljenih slučajeva sumnji na korupciju i saopštavanje rezultata
- Proaktivno delovanje tužilaštva (na osnovu dostupnih izveštaja i podataka, bez čekanja na krivičnu prijavu)
- Izmene Krivičnog zakonika (oslobađanje od odgovornosti lica koje prijavi korupciju, preciziranje postojećih koruptivnih krivičnih dela) i dopune Zakona o zaštiti uzbunjivača (uzbunjivanje sa tajnim podacima, nagrada u slučajevima direktne koristi za budžet, brojna preciziranja odredbi)
- Informisanje potencijalnih uzbunjivača i svedoka o mogućnostima za prijavljivanje korupcije i zaštiti
- Preduzimanje sistemskih promena na osnovu ispitanih slučajeva korupcije (izmene propisa i prakse)

O istraživanju

- Globalni barometar korupcije, koji je osmislio Transparency International, sprovodi se u saradnji sa TNS/Gallup International od 2003. godine. Ovaj put su podaci prikupljeni u okviru šireg istraživanja. Obradu podataka je izvršio sektor za istraživanja Transparency International, a tumačenja za Srbiju i poređenja Transparentnost Srbija.
- Globalni barometar korupcije je najveće svetsko istraživanje o iskustvima građana sa korupcijom, percepcijom građana o korumpiranosti pojedinih institucija i njihovoj spremnosti da se uključe u borbu protiv korupcije
- U Srbiji je terenski deo istraživanja sproveden u periodu od 26. novembra 2015. do 22. februara 2016. na nacionalnom uzorku od 1508 ispitanika koji reprezentuje celokupno stanovništvo (centralna Srbija i Vojvodina). Istraživanje je sprovedeno CAPI metodom "licem u lice".

O Antikorupcijskom savetovalištu

Građani su jako osetljivi kad je u pitanju zdravstvo ili obrazovanje, ali i gnevni kad je u pitanju pravosuđe. Građani mnogo više prijavljuju slučajeve u zdravstvu nego u poređenju sa policijom, ali različito nastupaju. Kada je u pitanju zdravstvo, uglavnom ostaju anonimni, dok na primer kada je u pitanju obrazovanje, žele da izađu i u javnost.

Napominjemo da se građani ne obraćaju tako često zbog korupcije kod saobraćajne policije, najverovatnije jer i sami iniciraju da plate mito umesto da im se napiše tri do četiri puta veća kazna za učinjeni prešaj ili oduzimanje saobraćajne dozvole, tako da rado pristaju na to.

Davanje mita se najčešće javlja kod izdavanja različitih dozvola. Najčešći razlozi koji vode ka nuđenju mita su predugo čekanje na izdavanje dozvola, dodatni zahtevi, usložnjavanje procedura.

Kod prijavljivanja slučajeva, građane najčešće sprečava da strah od mogućih kasnijih posledica (naročito izraženo u zdravstvu i kod slučajeva vezanih za policiju), nepoverenje u institucije, naročito izraženo u pravosuđu i kod lokalnih inspeksijskih službi, dugo trajanje postupaka, gde se gubi faktička korist od rešavanja, veliki broj nerešenih slučajeva, neprocesuiranje od strane nadležnih organa koji vode ka ideji da je sama prijava beskorisna.

Dobro je znati da se na osnovu naših iskustava, sumnja na korupciju mnogo češće javlja kada se neki postupci odvijaju predugo ili je u njima nešto neregularno, a da je broj slučajeva direktnog traženja mita daleko manji. Tako da, kada se govori o korupciji u Srbiji treba imati u vidu da je ona verovatno još raširenija nego što pokazuju rezultati danas predstavljenog istraživanja

Mediji

Koliko koštaju državne subvencije

Vreme, Radmilo Marković, 22. septembar 2016.

U antologijskom intervjuu Miroslava Čučkovića iz maja ove godine za "Insajder", građani su mogli da saznaju mnoge stvari (serijal "Srbija, najveći pojedinačni 'strani' investitor"). Između ostalog, da je lokalna vlast u Obrenovcu, sa ciljem privlačenja stranog investitora, analizirala "pedigre" 7000 ljudi koji se nalaze na birou za nezaposlene", da li su njihovi roditelji radili u "Prvoj iskri" u Bariču, i da li "imaju taj gen elektro ili mašinskog stručnjaka", jer, kako kaže Čučković: "Vi ne možete kao ćerka majke koja je bila šnajder, biti loš šnajder." Takođe, osim predloga da "Vučiću treba dići spomenik u svakom gradu", te da "treba dati još veće podsticaje", Čučković je izjavio da je taj strani investitor (kineska kompanija "Mei Ta") "analizirao svih 55.000 zdravstvenih kartona u Obrenovcu, zato što ozbiljne kompanije gledaju kakvo je zdravstveno stanje tog dela stanovništva, zato što neće da plaćaju penale zbog iznenadnih bolesti", a dodao je i da su besmisleni podaci koje je izneo bivši predsednik Srbije Boris Tadić, da je nivo subvencija za ovog investitora (oko 29.000 evra po radnom mestu) najviši u Evropi.

Jedna stvar iz ovih Čučkovićevih razmatranja dokazano nije tačna. Poverenik za informacije od javnog značaja Rodoljub Šabić je proverio podatak o tome da su kineski investitori pregledali 55.000 zdravstvenih kartona građana Obrenovca, i utvrdio da se Čučković malo "zaigrao" u pokušaju da pokaže da je spreman na sve, samo da privuče strane investitore. Prema Šabićevom saopštenju, "Čučković je, pored ostalog, izjavio da se radi o 'rečima izrečenim u zanosu', kao i da mu je 'izuzetno žao što je izjava shvaćena na pogrešan način', i istakao je da 'pod moralnom, materijalnom i krivičnom odgovornošću, izjavljuje da u konkretnom slučaju nikada nije došlo do obrade podataka o ličnosti bilo kog građanina Obrenovca'".

A OD DRŽAVE – ŠIROKO

No, bar još jedna stvar nije tačna. Uprkos upornom neslaganju onoga što je Čučković govorio o broju radnika koje će "Mei Ta" zaposliti i onoga što piše u ugovoru, za 770 radnika koji će raditi u toj firmi država je dala subvenciju od 22,7 miliona evra. Ali, ta subvencija od 29.000 evra po radnom mestu nipošto nije najveća subvencija u Evropi, jer – nije najveća ni u Srbiji. Kako je sredinom septembra izvestio "Istinomer", jedna od mnogih neistina izrečenih prilikom trodnevnog izlaganja i objašnjavanja ekspozee vlade Aleksandra Vučića u avgustu bila je i sledeća: Vučić je u Skupštini rekao da je njegova vlada dala "jednom ili nijednom" subvenciju od 10.000 evra po radnom mestu, a da su svi ostali slučajevi "bili ranije". Prema podacima "Istinomera", subvencije od 10.000 evra vlada Aleksandra Vučića od 2014. investitorima nije dala jednom, nego bar sedam puta. Rekorder je "Tigar Tyres", gde je francuski "Mišlen" (Michelin) dobio 30 miliona evra, kako bi zaposlio 500 radnika, odnosno 60.000 evra po radnom mestu. "Istinomer" navodi i ostale primere – "Falke Serbia" je dobila oko 35.500 evra po radnom mestu, "SR Technics Services" 30.000, "Mei Ta" skoro 29.500, "Streit Nova" 28.000 evra, a "Teklas Automotive i Hutchinson" iznad 11.000 evra po radnom mestu. Prema rečima Bogdana Petrovića, specijalnog savetnika u Ministarstvu privrede od 2005. do 2007. godine, uopšte nije bilo

potrebe da se “Mišlenu” daju subvencije. “‘Mišlen’ je već u Pirotu, i on neće ići nigde drugde. Kad je ‘Mišlen’ došao u Pirot, nije dobio ništa – naprotiv, platio je otkup ‘Tigra’, da bi došao do te fabrike. Oni sada tamo imaju 1500– 2000 zaposlenih. Dakle, ‘Mišlen’ nije došao zbog subvencija, on je platio da dođe. Međutim, oni vide da ste vi spremni na sve, i traže mnogo više nego što biste vi mogli iole tvrdim pregovaračkim postupkom da postignete. Kada bi se Srbija zaduživala po nultoj kamati zarad ovakvih investicija, i uz pretpostavku neto plate od 300 do 350 evra, potrebno je 25 godina da se projekat isplati državi, preko uplate poreza i doprinosa na plate. A država se ne zadužuje po nultoj kamati”, kaže Petrović.

Pristalice državnog subvencionisanja domaćih i stranih kompanija – među kojima se nalazi aktuelna SNS vlada, ali i prethodna, DS vlada – su jasne: morate platiti investitoru, jer svi u okruženju plaćaju, inače niko ne bi došao. Ovu logiku je više puta pregnantno izrazio predsednik vlade Vučić, poručujući investitorima: dođite u Srbiju, dobićete više nego igde drugde u okruženju. Tako je sadašnja vlada održala kontinuitet u politici subvencionisanja investitora, uz izuzetak od tek nekoliko meseci tokom 2013, kada je tadašnji ministar privrede Saša Radulović obustavio dalje subvencije. Zajednički imenitelj svih ovih vlada do 2013. jeste nekadašnji guverner NBS i ministar privrede i finansija u nekoliko vlada Mlađan Dinkić.

POMOĆ I REZULTATI

Mada je državna pomoć bila prisutna i pre 2006, te godine je prvi put doneta uredba kojom se uređuje ova oblast – Uredba o uslovima i načinu privlačenja direktnih investicija stupila je na snagu od polovine 2006. godine, i od tada je menjana više puta. Nakon toga, 2010. godine je stupio na snagu Zakon o kontroli državne pomoći, a u prvoj polovini 2016. je doneta i Uredba o uslovima i načinu privlačenja ulaganja, kojom se dalje uređuju uslovi subvencionisanja investitora. Prema zakonu, državna pomoć je svaki stvarni ili potencijalni javni rashod, ili umanjeno ostvarenje javnog prihoda, kojim korisnik državne pomoći stiče povoljniji položaj na tržištu u odnosu na konkurente, čime se narušava ili postoji opasnost od narušavanja konkurencije na tržištu, a instrumenti dodele državne pomoći su brojni – subvencije, subvencionisanje kamata, krediti pod povoljnijim uslovima, poreski podsticaji, poreske olakšice, poreski kredit, otpis poreza, oslobađanje od plaćanja poreza, smanjenje doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, kapitalna ulaganja ili ulaganje u rizični kapital, otpis duga, garancije, kratkoročno osiguranje izvoznih kredita, prodaja nepokretne imovine u javnoj svojini, i dr.

Protivnici politike subvencionisanja često se javno pitaju koji su rezultati subvencija. U Ministarstvu privrede za "Vreme" kažu da je u periodu od 2006. do 2014. država sklopila više od 300 ugovora u kojima je dodelila ukupno 462 miliona evra podsticaja, a da je ukupna vrednost investicija korisnika ovih podsticaja nešto veća od 2,2 milijarde evra. Kako kažu u Ministarstvu, do 2013. je zaposleno skoro 56.000 radnika, a investicijama u periodu 2014–2016. predviđeno je još skoro 19.000. U Ministarstvu dodaju i da je 98 projekata raskinuto – najviše onih koji su sklopljeni tokom izborne 2012. godine – a da je država naplatila nešto više od 25 miliona evra kroz bankarske garancije, sudske procese i sporazumne raskide. Takođe, budžet Ministarstva za podsticaje u 2016. (za ugovorene obaveze, nove podsticaje i podsticaje za fi lmsku industriju) iznosi 12,3 milijarde dinara.

IDEALNO ZA KORUPCIJU

Međutim, ove brojke su daleko od ukupne vrednosti dodeljenih subvencija. Na primer, u ovu brojku od skoro pola milijarde evra ne ulazi državno ulaganje u "Fijat" – a Bogdan Petrović u tekstu za "Novu ekonomiju" izvodi računicu po kojoj je država samo u "Fijat" uložila 420 miliona evra u gotovom novcu, ne računajući garancije i nepokretnosti, ali da taj iznos nije konačan i da i dalje raste. Kako je za pomenuti serijal "Insajdera" izjavio tadašnji ministar privrede Željko Sertić, od 2014. država mnogo bolje kontroliše izvršavanje ugovornih obaveza investitora, pošto se u prethodne dve godine svi ugovori o podsticajima dodeljuju preko državne pomoći, a nekada su ova sredstva bila na pozicijama budžeta Ministarstva privrede i direktno transferisana ka agenciji SIEPA. Praktično ne postoji način da država bude oštećena, rekao je Sertić i dodao da su se nekada investitori dogovarali sa ministrom u četiri oka, a da od 2009, od kada postoji Komisija za kontrolu državne pomoći, do 2013. nijedan ugovor sa investitorima nije proveravan. U periodu od 2006. do 2013, po podacima Ministarstva privrede, država je dala oko 300 miliona evra podsticaja, a Sertić je opravdanost ovakve politike zaključio sledećom računicom: "Za manje od dve godine, jedan evro ubačen kao podsticaj donosi nam 3,17 evra samo kroz poreze i doprinose."

Aleksandar Stevanović, savetnik ministra privrede u kratkom periodu kada su subvencije bile zaustavljene, nema dilemu da je ovakva ekonomska politika štetna i koruptivna. "Ne shvatam kakav je interes Srbije i bilo kog njenog građanina da se daju ovakve subvencije, jer bi bilo koje malo ili srednje preduzeće sa 60.000 evra oslobođenja od poreza sigurno generisalo više od jednog radnog mesta. 'Tigar Tyres' sasvim dobro posluje u Srbiji i pravi solidne profite. Oni taj profit mogu da iznesu iz Srbije, i da plaćaju svojoj matičnoj zemlji porez na profit koji je izuzetno visok, a mogu da ga investiraju u Srbiji i da ne plate nikakav porez na profit. Vi onda morate imati zaista veliku grešku u razmišljanju pa da ne iskoristite tu činjenicu", kaže Stevanović.

"Moj zaključak jeste da je većina ugovora o subvencijama prilično koruptivna, i da tu leži osnovni motiv za široko deljenje subvencija. Drugog motiva nema. U suštini, može se reći da su subvencije mera nesposobnosti naših vlada da naprave Srbiju dobrom za biznis. Takođe, **nije bilo nijedne ozbiljne analize o tome kakvi su efekti subvencionisanja u poslednjih 10 godina** – štaviše, u mnogo slučajeva nije kontrolisano ni da li se uslovi iz ugovora ispunjavaju, a o efektima da ne govorimo. U efekte može samo da se računa ona Dinkićeva perpetuum mobile ekonomija, gde je govorio da se od jednog evra generiše

10 evra, što je notorna glupost, pa sve do sadašnje, koja kaže da će se na jedan uloženi evro vratiti tri evra za dve godine. Ako se zaista vraćaju tri evra na jedan uloženi, za manje od dve godine, što onda ceo budžet ne potrošimo na subvencije, strpimo se jednu godinu i onda uživamo u trostrukoj dobiti?”, pita se Stevanović.

SLEDI TRAG DINKIĆA

Jedan od argumenata u prilog tezi da je reč o mogućoj koruptivnoj aktivnosti i/ ili političkim, a ne ekonomskim projektima, jeste i činjenica da je agencija za promociju izvoza SIEPA, koja je igrala značajnu ulogu u subvencionisanju investitora, “šetala” iz Ministarstva finansija u Ministarstvo privrede na isti način kao što je iz jednog ministarstva u drugo prelazio Mlađan Dinkić u različitim vladama. Ministarstvo privrede je, čak, u prvoj polovini 2016. godine poslalo “Insajderu” dokument, gde izričito kaže da u periodu 2006–2013. “nisu postojale osnovne evidencije, čak ni tabelarne, u smislu broja projekata, faze u kojoj se nalaze projekti, čime je stvoren gotovo brisan prostor za raznorazne manipulacije i zloupotrebe, nije postojala nikakva kontrola ovih ugovora od strane države u smislu opravdanosti dodele sredstava, niti je bilo koji organ pokrenuo”. Takođe kaže i da se “stiče utisak da su namerno propušteni rokovi za istek pojedinih garancija, odnosno potraživanja iz garancija propalih banaka nisu prijavljivana u stečajnom postupku, što je bila zakonska obaveza”, a da su se, kao sredstvo obezbeđenja za ispunjenost ugovorenih obaveza, “najčešće koristile bankarske garancije onih banaka koje su tokom 2012. i 2013. prestale da postoje – Agro banke, Univerzal banke, Razvojne banke Vojvodine – ovo je posebno bilo indikativno i za ugovore koji su zaključivani tokom 2012. i početkom 2013, iako se tada uveliko znalo da su te banke propale”.

Podatke koje je Ministarstvo privrede poslalo “Vremenu”, da je u periodu 2006– 2013. zaposleno oko 56.000 ljudi po osnovu subvencija, demantovalo je samo to ministarstvo, za vreme ministროvanja Saše Radulovića – u novembru 2013, kada je Radulović ukinuo agenciju SIEPA, Ministarstvo privrede je uputilo saopštenje javnosti da je “posle višemesečnih pokušaja najzad utvrdilo da dosadašnjim subvencijama države nije otvoreno 55.000 nego samo 16.097 radnih mesta”. Međutim, i podaci o ukupno dodeljenim podsticajima (ona 462 miliona evra) daleko su od ukupne vrednosti – i ako ne računamo “Fijat”. Na zahtev za dodatna objašnjenja šta obuhvata ova brojka, iz Ministarstva privrede kažu: “Podaci koje smo vam dostavili ranije odnose se samo na podršku koju država, preko Ministarstva privrede, pruža investitorima kao podsticaj za ulaganja i otvaranje novih radnih mesta. Ministarstvo privrede ne raspolaže podacima koji se odnose na poreske olakšice (Ministarstvo finansija), povoljne kredite (eventualno poslovne banke), olakšice u pogledu komunalnih usluga (lokalne samouprave), besplatno ustupanje zemljišta (lokalne samouprave), infrastruktura (Ministarstvo infrastrukture i lokalne samouprave).” Podaci o ukupnoj državnoj pomoći mogli bi da se potraže i u izveštajima Komisije za kontrolu državne pomoći (KKDP). Analizirajući rad Komisije, organizacija **Transparentnost Srbija** je došla do zaključka da u Srbiji ne postoji mehanizam kojim će se utvrditi svrsishodnost dodeljivanja 700 miliona evra godišnje, odnosno “da li se (trajno) povećava zaposlenost, smanjuju regionalni dispariteti, da li se zaista postižu svi ti ciljevi pobrojani u odlukama o dodeli i u rešenjima Komisije po kojima je pomoć odobravana kao dozvoljena”, dodajući da je “novac često trošen nenamenski i da nije postojala ni

namera da se postignu zacrtani ciljevi. Čak i u retkim slučajevima gde su bili definisani indikatori, nije do kraja utvrđen efekat, a nastavljena je dodela državne pomoći.”

BUNAR BEZ DNA

Komisija za kontrolu državne pomoći objavljuje godišnje izveštaje od 2006. godine, sa podacima koji sežu unazad do 2003. Na osnovu ovih izveštaja, zaključno sa poslednjim, za 2014. godinu, “Vreme” je izračunalo da je u periodu od 2003. do 2014. Srbija dodelila ukupno 5,25 milijardi evra državne pomoći, ne računajući pomoć poljoprivredi i saobraćaju, pri čemu je učešće ove pomoći u BDP-u (vidi tabelu) uvek bilo višestruko veće od proseka EU (koji se kreće oko 0,5 odsto BDPa). Ova državna pomoć je davana kroz tri vida državne pomoći – horizontalnu, sektorsku i regionalnu, čiji su se iznosi menjali tokom godina. Značajan iznos u horizontalnoj državnoj pomoći, koja, za razliku od sektorske, u najmanjoj meri izaziva poremećaj konkurencije na tržištu, svake godine bio je davan za “sanaciju i restrukturiranje” propalih preduzeća – ovi iznosi su često bili i viši od 100 miliona evra godišnje.

Slične sume su svake godine izdvajane za JP “Železnice” i rudnik “Resavica”. Od 2010. godine, kada je stupio na snagu pomenuti Zakon o kontroli državne pomoći, eksplodirala je regionalna državna pomoć (zanimljivo je primetiti da je upravo u maju te godine G17+ promenio ime u Ujedinjeni regioni Srbije), pošto je u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju Srbija dobila status regiona “A”, s obzirom da je bila (i sada je) ispod 75 odsto proseka BDP u odnosu na članice EU. “Kada je u pitanju regionalna državna pomoć, treba naglasiti da se ona dodeljuje u cilju podsticanja privrednog razvoja nerazvijenih, odnosno manje razvijenih regiona, odnosno područja, pre svega onih u kojima je životni standard izuzetno nizak ili u kojima vlada velika nezaposlenost”, piše u jednom od izveštaja KKDP, uz objašnjenje da “region ‘A’ ” znači da je Srbija “okarakterisana kao područje u celini sa izuzetno niskim životnim standardom i/ili visokom stopom nezaposlenosti, što omogućava maksimalno korišćenje limita državne pomoći, pogotovo kada je regionalna državna pomoć u pitanju”.

Međutim, ni ova brojka nije konačna. Kako u svojoj analizi **piše Transparentnost Srbija**, “Komisija je u svom radu donela niz odluka koje se, po oceni Transparentnosti Srbija, mogu označiti kao sporne ili je izbegla da razmatra neke slučajeve dodele državne pomoći (odnosno slučajeve koji su imali sve odlike dodele državne pomoći)”, i navode primere “kreativne matematike” u slučaju pomoći kompaniji PKC u Smederevu, kao i činjenicu da Komisija nije razmatrala državne garancije javnim preduzećima, koje se po aktiviranju pretvaraju u javni dug. Isto tako, piše TS, Komisija nije prepoznala kao državnu pomoć ni odricanje Aerodroma od aerodromskih taksi u korist “Er Srbije” u toku 2014. i 2015. godine. Uzevši sve ovo u obzir, maltene je nemoguće – bez tima ljudi koji bi nedeljama češljali sve ugovore i opsedali brojna ministarstva i agencije koje su davale subvencije – odrediti tačno o kojoj se sumi radi, kada je reč što o podsticajima za otvaranje novih radnih mesta, što o subvencijama, dotacijama i poreskim olakšicama gubitašima i malim i srednjim preduzećima. Međutim, dobru ilustraciju pred kakvim se izborom nalaze lokalne samouprave kada treba da plate investitoru da dođe dao je Saša Paunović, gradonačelnik Paraćina, objašnjavajući šta se od Paraćina traži da bi došla kompanija “Delfi”.

“Ako razgovori urode plodom i opština bude morala da finansira izgradnju hale ‘tešku’ desetak miliona evra, to će značiti kompletno preispitivanje svih drugih prioriteta jer je investicija ogromna. Veća od svih

ostalih realizovanih iz paraćinskog budžeta u proteklih nekoliko decenija. Potrošiti desetak miliona evra na ovaj projekat, otprilike znači da četiri godine ne treba da bude ne samo izgradnje ulica, kanalizacije, vodovoda, već ni krpiljenja udarnih rupa, održavanja parkova i ulica. Grubo rečeno, reč je o sredstvima dovoljnim za tridesetogodišnju intenzivnu izgradnju ulica, ili za izgradnju skoro 60 školskih sportskih hala, te kanalizacionih sistema za 30 sela", rekao je Paunović, a prenele su "Novosti".

Dakle, ulice, kanalizacija, putevi, školske hale i vodovod naspram plaćanja stranog investitora. Deluje da je izbor jednostavan, ama isto tako deluje da su sve vlasti u proteklih desetak godina uporno birale ono za šta nema logike.

Kuda plovi Beograd na vodi

RFE, 22. septembar 2016.

U intervjuu o projektu "Beograd na vodi", koji je gradonačelnik Beograda Siniša Mali dao emisiji "Insajder bez ograničenja", čula se standardna retorika i čitav niz ranije iznetih neistina, smatraju u Inicijativi "Ne davimo Beograd". Izjavu gradonačelnika Beograda da je ukupna visina investicije u projektu "Beograd na vodi" 3,5 milijardi dolara, iako u ugovoru stoji da će investitor uložiti 150 miliona dolara, uz dodatni kredit od 150 miliona dolara, Nemanja Nenadić iz "Transparentnosti Srbija" ocenjuje kao neozbiljnu.

"On uverava da se u visinu ulaganja računa sve ono što će tokom 20 ili 30 godina biti uloženo iz tekućeg profita." Ako je sve čisto, pitanje na koje je gospodin Mali trebalo da odgovori jeste zašto na početku samog govora o ovom projektu nije saopštio da govori o neke tri ili četiri milijarde koje će nastati tokom 30 godina usled sukcesivnog ulaganja. Drugim rečima, zašto je u promocijama projekta tokom 2012. i 2013. predstavio stvari kao da je reč o jednokratnom ulaganju", navodi Nenadić.

Gradonačelnik glavnog grada Srbije rekao je u intervjuu za "Insajder bez ograničenja", koju realizuju produkcija Insajder i Radio Slobodna Evropa, da ugovor o "Beogradu na vodi" nikako ne može da bude štetan, uprkos kritikama dobrog dela stručne i javnosti uopšte. "Koliko može da bude štetan ugovor za Srbiju i Grad Beograd kada neko dođe i ponudi vam desetine, stotine miliona evra?", upitao je Mali. Na konstataciju novinarkice Brankice Stanković da se iz ugovora vidi da investitor ulaže 150 miliona evra, a da

je drugih 150 miliona u formi kredita, prvi čovek Beograda je odgovorio: "To nije kredit, to je pozajmica osnivača, to je opet njegov keš. To je 300 miliona. Ako bismo napravili analizu projekata iz prethodnog perioda, ne znam da li bismo našli projekat koji vredi 300 miliona dolara ili nekog ko je investirao 150 miliona dolara u Srbiju". Objašnjavajući nejasnoće oko toga da je zemljište dato investitoru u zakup na 99 godina bez naknade, Mali je rekao da je važno da Republika Srbija stoji iza projekta i da je država na ime zakupa dobila 32 posto vlasništva u preduzeću i 32 posto profita od ovog projekta. "Za građane Srbije je veoma važno da znaju da mi ovu zemlju ne prodajemo, niti je zemlja prodana, niti je ustupljena. Time smo želeli da imamo kontrolu nad čitavim procesom. Dakle, sad imate 100 hektara zemlje. Ta zemlja ne pripada Arapima, ona je i dalje u vlasništvu Republike Srbije, osim nekoliko parcela na kojima je gradnja već u toku", rekao je Mali.

Aktivista Inicijative "Ne davimo Beograd", koja upravo zbog projekta "Beograd na vodi" organizuje proteste u glavnom gradu Srbije, Marko Aksentijević navodi da i dalje ne veruje u istinitost podataka koje je izneo gradonačelnik Mali: "Iz ugovora je jasno da se zemljište predaje firmi 'Beograd na vodi', a članom 6.3 samog ugovora omogućava se da se, kada god se nešto izgradi na nekom delu zemljišta, ono konvertuje u pravo svojine bez plaćanja bilo kakve naknade. Oni onda preprodaju to što je prešlo u pravo svojine. Prosto, mi ga de facto prebacujemo na firmu 'Beograd na vodi d.o.o' koja onda vrši konverziju na osnovu ugovora koji je, tako nepovoljno napravljen, i zatim preprodaje zemljište trećim licima", konstatuje Aksentijević.

Poziciju Srbije u sprovođenju ugovora otežava okolnost da je država manjinski vlasnik u preduzeću, pa će samim tim i mogućnost uticaja na vođenje poslova preduzeća biti ograničena, navodi Nemanja Nenadić.

"Pošto je već to zemljište dato u dugoročni zakup bez nadoknade sa idejom da se ostvari korist kroz prodaju stanova i poslovnog prostora, vrlo je važno koliki će biti troškovi rada tog zajedničkog preduzeća koje gradi objekte u 'Beogradu na vodi'. Kao što vidimo, država će kao manjinski vlasnik sigurno imati manje mogućnosti za uticaj i nikad neće moći da u potpunosti ostvari kontrolu nad tim da li su svi troškovi izgradnje i drugi troškovi firme bili opravdani. Drugim rečima, u zavisnosti od tih troškova firme 'Beograd na vodi' zavisice i budući prihod države i sama isplativost tog posla", objašnjava Nenadić.

Siniša Mali je negirao da je Grad Beograd oslobodio investitore plaćanja naknade za gradsko građevinsko zemljište. "Ničega nisu oslobođeni, to je urbana legenda. 'Beograd na vodi', odnosno arapski investitor plaća sve naknade. Imate dve mogućnosti: kada plaćate Direkciji za građevinsko zemljište imate mogućnost da platite naknadu, nakon toga Direkcija uradi šta je neophodno, voda, putevi i to važi za sve investitore. Imate i drugu mogućnost, da vi uradite ulicu, kanalizaciju, vodovod i da se kompenzujete s Direkcijom za taj iznos", rekao je Mali.

Međutim, Nemanja Nenadić iz Transparentnosti Srbije navodi da glavni problem projekta "Beograd na vodi" ostaje to što nije bilo javnog nadmetanja, pa građani ne mogu da znaju da li bi neka druga ponuđena opcija bila bolja. "Mi, praktično, ponovo nećemo moći da znamo da li bi neko drugi sve te radove izveo povoljnije. Zbog toga postoji opasnost da će oni biti naplaćeni više nego što bi trebalo i da će po tom osnovu doprinos za građevinsko zemljište koji ubira Grad biti manji nego što bi bio inače. Ta opasnost bi se izbegla da je umesto ovakve odredbe bio predviđeno javno nadmetanje i organizovanje javnih nabavki za dobijanje tih poslova", ističe Nenadić.

